

## A XXVI. Honismereti Akadémia köszöntése

Kacag város lakossága és Önkormányzata nevében szeretettel köszöntöm a Honismeret folyóirat hasábjain a XXVI. Honismereti Akadémia szervezőit, résztvevőit, ezen kiadvány valamennyi kedves olvasóját.

A szó igaz értelmében vett megtiszteltetés számunkra, karcagiak számára, hogy a Honismereti Akadémia rendezvényének színhelyeül településünket választotta.

Az idei év 1848-as vonatkozásai is alapul szolgálhattak a döntéshez, hiszen közismert, hogy a szabadságharc idején a Tiszántúl erején felül kivette részét a küzdelmekből és legfontosabb hátszövege volt a magyar függetlenségnek. Városunk is ehhez a hátszöveghez tartozott, és lakói nem kis véraldozatot hoztak a szabadság ügyéért. A Nagykovácsok hazánk azon tájai közé tartozik, amelyek önálló történelmi múlttal dicsekedhetnek és közigazgatási különállásukat a múlt századig, összetartozás tudatukat pedig napjainkig megőrizték. Karcag törzslakosságát, a nomád kunokat IV. Béla hívta be a XIII. század közepén. Fokozatosan áttértek a letelepedett életmódra, nyelvüket viszont a török idők végére elveszítették. A magyar királyok széles körű kiváltásokat nyújtottak számukra, így egyedül a királyi udvarnak adóztak évente megszabott pénz és terményjáradékkal, legfelsőbb bírójuk a nádor volt. A középkorban székekbe, később pedig kerületekbe szervezett kunok, illetve a hozzájuk kapcsolt jászok maguk választották tisztségviselőiket, határaitak szabad akarattal, tetszés szerinti módon használhatták, rév- és vámmentességet élveztek. A török idők pusztításai után a bécsi udvar jobbágysorba taszította a lakosságot, nyilvánvalóan ezért is csatlakoztak a karcagiak igen nagy számban Rákóczi hadaihoz. A Brezáni Pátens egyébként a magyarság sérelmei között második helyen említi a jász-kun kiváltságok elvételét és ígéretet tesz visszaállításukra. A XVIII. század legjelentősebb eseménye a karcagiak számára a redemptio volt. Mindez pezsgő gazdasági fejlődésre nyitott lehetőséget. Megkezdődött az ármentesítés és fokozatosan intenzívebb gazdálkodásra tért át az a módosabb paraszti réteg, amely a városi lét megteremtője és fenntartója volt.

A közigazgatási önállóság, illetve a nagybirtokrendszer hiánya lehetővé tette, hogy megerősödjön egy olyan középparaszti társadalom, amely református kötődésére támaszkodva szívügyének tekintette a település közügyeiben való részvételt, az egyház- és iskolafenntartást. Összességében a városért, mint közösségért való törődést. Testet öltött erőfeszítéseik eredménye, hogy Karcagon több mint 300 éve működik gimnázium, itt található Magyarországon egyik legnagyobb református temploma, az, hogy már az 1920-as években közadakozásból kultúrpalota épült, csakúgy, mint a reprezentatív városháza, melyek mind-mind a paraszti, majd később a fokozatosan kialakuló polgári fejlődés részei. Évszázadunk megtépázta azt a városi társadalmat, amely folyamatos építkezésével, az értékek és hagyományok tiszteletével kialakította mindazt a szellemi környezetet, amelyet Karcagként meghatározunk.

Az 1990-es évek elején, amikor demokratikus pályára állt át társadalmunk, az Önkormányzat képviselői egyfajta leltárt készítettek mindarról, ami a szerves fejlődés időszakából megmaradt és tovább vihető, felvállalható. Célunk akkor is és is csakúgy, mint a jövőben, egy olyan helyi közösség célkitűzéseinek felkarolása, olyan civil társadalom erősítése, amelynek gyökere szervesen kapaszkodik a múltba és erre támaszkodva képes megfelelni az ezredforduló kihívásainak. Kiemelkedő, hogy egy település, egy város nem a lakók számától, nem az épített lakóházak méreteitől, mennyiségétől, nem a közművektől számít elsősorban közösségnek, hanem az ott élők szellemi kincsei, a helyben élő alkotó művészek, közéleti szereplők, az ott dolgozók szellemi színvonala az, amely meghatározó módon képes egyedi arcot adni, elkülöníteni más, a sík alföldi tájba meghúzódó falvaktól, városoktól.

Az, hogy Karcagon ma hetilap jelenik meg, műalkotások születnek, él a népművészet, hogy évente 8-10, sőt még több könyv kiadására kerül sor, hogy tudományos konferenciák, tárlatok, kulturális napok szerveződnek, mind-mind a fenti tételt bizonyítja, illetve azt, hogy mindezekhez egyrészt városunk társadalmában meg van a készség és az érdeklődés, illetve megtalálhatók azok az önkormányzati, illetve civil támogatók, akik segítségükkel mindezt lehetővé teszik.

Csaknem száz társadalmi szervezet, egyesület és alapítvány fogja át Karcagon a városi élet különféle szintereit, háttérrel nyújtva a legkülönfélébb kezdeményezéseknek, szerveződéseknek. Szellemi műhelyként megteremtve azokat az alkotásokat is, amelyek maradandó nyomot fognak hagyni akár a későbbi korok honismereti és helytörténeti kutatói számára is. Bízom abban, hogy városunk a tanácskozáshoz vendégszerető helyszínt tud nyújtani, és hozzánk látogató kedves vendégeink kellemes benyomásokkal fognak visszagondolni az itt töltött napokra.

*Dr. Fazekas Sándor*



*A karcagi városháza, előtte az I. világháborús emlékmű (Kozma Károly felvétele)*